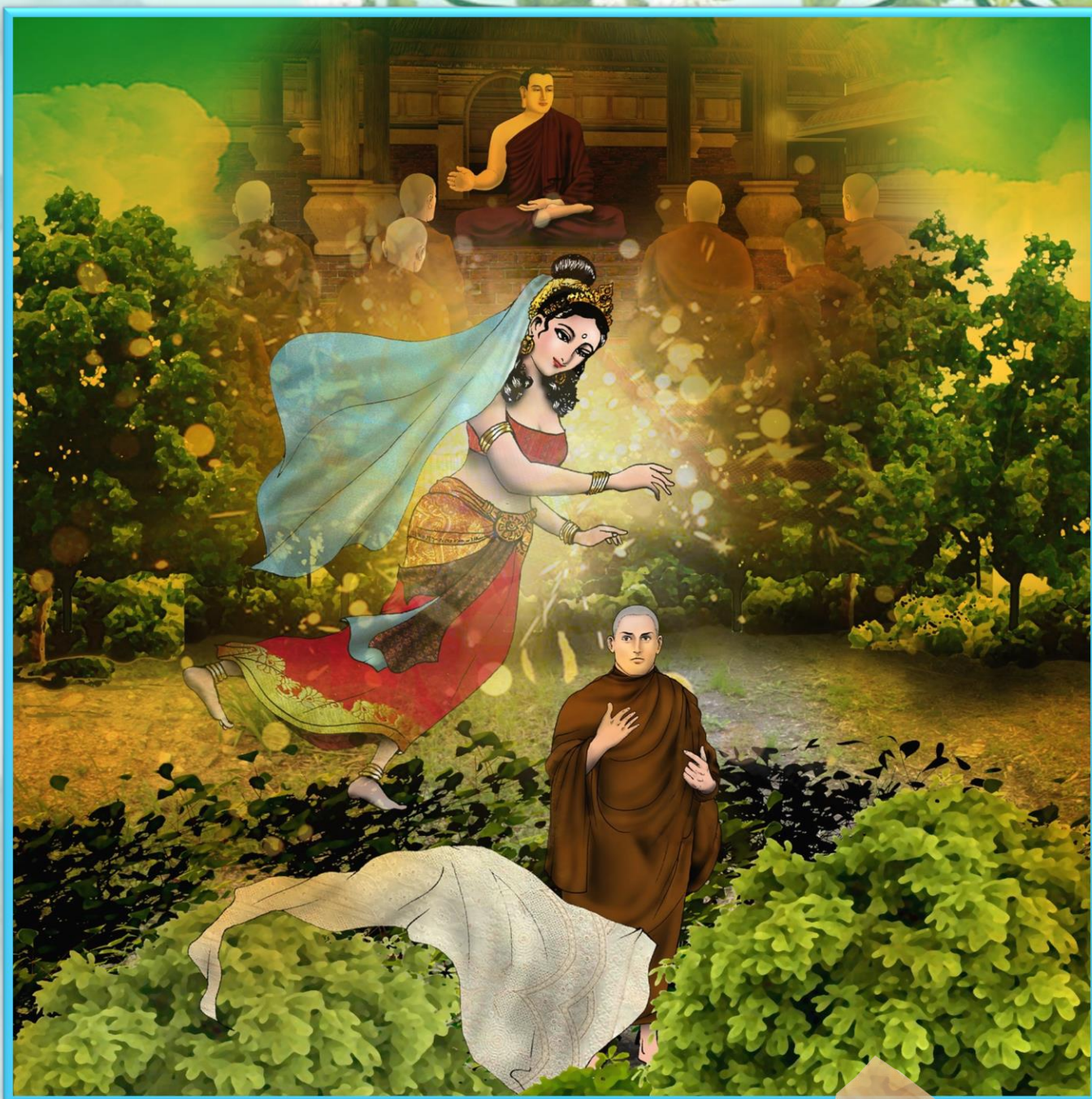

เรื่องพระอนรุทธเถระ

[จาก ธรรมปทฎกถา (จตุตโถ ภาโค) อรหันตวคฺควณณนา]

เรื่องย่อ อภิธาน สาระในเรื่อง อัตถโยชนา อ่าน-สวด-พูดบาลี ฟีกทำปัญหา

พระอาจารย์ผู้สอน : พระมหาประนอม ฐมฺมาลงกาโร

เรื่องพระอนุรุธเถระ

๑. เรื่องย่อ

[สรุสาระ ตัวละครมีใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร]

ตัวละคร (บุคคลต่าง ๆ ในเรื่อง)

พระอนุรุธเถระ / ชาลินีเทพธิดา / ท้าวสักกะ
/ พระมหาโมคคัลลานเถระ / ภิกษุทั้งหลาย / พระศาสดา

บุคคล	บทบาท
พระอนุรุธเถระ	พระอนุรุธเถระผู้มีจีวรเก่า แสวงหาจีวรในกองหยากเยื่อ พระเถระเห็นชายผ้าจึงจับที่ชายผ้าด้วยคิดว่า “ผ้านี้เป็นผ้าบังสุกุลอย่างอกุศล” แล้วหลีกไป
ชาลินีเทพธิดา	เทพธิดาชื่อว่าชาลินี เป็นภรรยาเก่าของพระเถระ คิดว่า “ถ้าเราจักถวายโดยทำนองนี้ พระเถระจักไม่รับ” จึงวางผ้าไว้บนกองหยากเยื่อแห่งหนึ่ง ครั้นในวันทำจีวรของพระเถระทั้งหลาย เทพธิดาชักชวนให้ถวายภิกษุว่า “พวกท่านจงถือข้าวยาคุเป็นต้นไปวิหาร”
ท้าวสักกะ	ท้าวสักกะได้ทรงทำการประพรมในที่ทำจีวร พื้นแผ่นดินได้เป็นราวกะว่าย่อมด้วยน้ำครึ่ง
พระมหาโมคคัลลานเถระ	พระมหาโมคคัลลานเถระนำขึ้นชมพูใหญ่มาในระหว่างภักต ภิกษุ ๕๐๐ รูป ไม่อาจเพื่อขบฉันให้หมดได้
ภิกษุทั้งหลาย	ภิกษุทั้งหลายโพนทะนาว่า “ประโยชน์อะไรของภิกษุมีประมาณเท่านี้ด้วยข้าวยาคุเป็นต้นอันมากอย่างนี้ พระอนุรุธเถระควรกำหนดจำนวน (ภิกษุ) แล้วพึงบอกญาติและอุปัฏฐาก พระอนุรุธเถระเห็นจะประสงค์ให้เขารู้ว่าญาติและอุปัฏฐากของตนมีมาก”

พระศาสดา

ลำดับนั้น พระศาสดาตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย ก็พวกเธอสำคัญว่า ของนี้ อันอนุรุธให้นำมาแล้ว หรือ ?” ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า “อย่างนั้น” พระศาสดาตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย อนุรุธผู้บุตรของเรา ไม่กล่าวถ้อยคำเห็นปานนั้น แท้จริง พระชินาสพทั้งหลาย ย่อมไม่กล่าวกถาอันเกี่ยวข้องกับปัจจัย ก็ภินทบาตนี้เกิด ด้วยอาณูภาพของเทวดา” พระองค์ตรัสคาถาว่า

“อัสวะทั้งหลายของบุคคลใดสิ้นแล้ว บุคคลใดไม่ถูกค้นหาที่ภูมินิสัยในอาหาร แอบอิงแล้ว และสุญญตวิโมกข์ อนิมิตตวิโมกข์ เป็นโคจรของบุคคลใด ร่องรอยของ บุคคลนั้น ๆ รู้ได้ยาก เหมือนรอยของนกทั้งหลายในอากาศ ฉะนั้น”

ในเวลาจบเทศนา ชนเป็นอันมากบรรลुरुยผลทั้งหลายมีโสดาปัตติผล เป็นต้น

๒. อภิธาน

[คำศัพท์-พจนานุกรม, ท่องจำ-ปริกรรม]

ศัพท์นาม (สุทธานาม สัพพนาม สมาสนาม ตัทธิธนาม กิตนาม และนิบาต)

นาม	คำแปล	นาม	คำแปล
อนรุทตเถรวตถุ	อ.เรื่องแห่งพระอนรุทระ ผู้เถระ	ตสส (เถรสส)	(ของพระเถระ) นั้น
(มยา)	(อันข้าพเจ้า)	อิโต	นี้
อิมิ	นี้	(อตุตถาวัต)	(แต่อดีตภาพ) นี้
ธมมเทศนั	ซึ่งพระธรรมเทศนา	ตติเย	ที่สาม
สตถา	อ.พระศาสดา	อตุตถาเว	ในอตุตถภาพ
เวฬุเน	ในพระวิหารชื่อว่าเวฬุวัน	ปุราณหุติยิกา	อ.ภรรยาเก่า
วิหรนโต	เมื่อประทับอยู่	ดาวตีสภวเน	ในภพชื่อว่าดาวตีส
อนรุทตเถริ	ซึ่งพระอนรุทระผู้เถระ	นิพพตติตวา	บังเกิดแล้ว
อารพภ	ทรงปรารภ	ชาลินี	ชาลินี
เอกสมี	หนึ่ง	นาม	ชื่อว่า
หิ	ดังจะกล่าวโดยพิสดาร	เทวธิดา	เทพธิดา
ทิวเส	ในวัน	สา	นั้น
เถโร	อ.พระเถระ	เถริ	ซึ่งพระเถระ
ชินณจีวโร	ผู้มีจีวรอันคร่ำคร่าแล้ว	โกลกานิ	ซึ่งท่อนผ้า ท.
สงการกฏาทีสุ	มีกองแห่งหยากเยื่อเป็นต้น	ปริเยสมานิ	ผู้แสวงหาอยู่
(จาเนสุ)	(ในที่ ท.)	ทิสวา	เห็นแล้ว
จีวร	ซึ่งจีวร	เตรสหตถายามานิ	อันมีศอกสิบสามเป็นส่วนยาว
		จตุหตถวิถถารานิ	อันมีศอกสี่เป็นส่วนกว้าง

นาม	คำแปล	นาม	คำแปล
ตีณิ	สาม	มคฺเคน	โดยหนทาง
ทิพพหุสฺसानิ	ซึ่งผ้าอันเป็นทิพย์ ท.	โจลกปริเยสนํ	สู่ที่เป็นที่แสวงหาซึ่งท่อนผ้า
คเหตุวา	ถือเอาแล้ว	จรฺนโต	เที่ยวไปอยู่
สเจ	ถ้า	เตสํ	เหล่านั้น
อหํ	อ.เรา	ทสนฺตํ	ซึ่งชายแห่งผ้า
อิมินา	นี้	อุกฺกฏฺฐปัสสูลํ	ผ้าบังสุกุลอันอุกฤษฏ์
นีหาเรน	โดยทำนอง	วต	หนอ
เถโร	อ.พระเถระ	อิทํ (วตฺถํ)	(อ.ผ้า) นี้
น	ไม่, หามิได้	อาทาย	ถือเอาแล้ว
อิติ	ว่า...ดังนี้	อถ	ครั้งนั้น
จินฺเตตฺตวา	คิดแล้ว	จีวรการทิวเส	ในวันเป็นที่กระทำซึ่งจีวร
ตสฺส (เถรสฺส)	(ของพระเถระ) นั้น	สตถา	อ.พระศาสดา
ปริเยสฺมานสฺส	ผู้แสวงหาอยู่	ปญฺจสตริกฺขุ- ปริวารो	ผู้มีภิกษุมิร้อยห้า เป็นประมาณเป็นบริวาร
ปุรโต	ข้างหน้า	วิหารํ	สู่วิหาร
สงฺการกฺุณฺเณ	ที่กองแห่งหยากเยื่อ	คนฺตฺวา	เสด็จไปแล้ว, ไปแล้ว
ยถา	โดยประการใด	อสีติมหาเถรา	อ.พระเถระผู้ใหญ่แปดสิบ ท.
เนสํ	เหล่านั้น	ตถา	เหมือนอย่างนั้น, อย่างนั้น
(หุสฺसानํ)	(ของผ้าอันเป็นทิพย์ ท.)	สิพฺเพตฺตุ	เพื่ออันเย็บ
ทสนฺตมตฺตํ	สักว่าชายแห่งผ้า	มหากสฺสปตฺเถโร	อ.พระมหากัสสปะผู้เถระ
เอว	นั่นเที่ยว	มุเล	ที่ต้น, ในตอนต้น
ตถา	โดยประการนั้น	สารีปุตฺตตฺเถโร	อ.พระสารีบุตรผู้เถระ
เตน	นั้น	มชฺฌเ	ในท่ามกลาง

นาม	คำแปล	นาม	คำแปล
อาณนทเถโร	อ.พระอาณนทผู้เถระ	ปญจหิ	ห้า
อคฺเค	ที่ปลาย, ในที่สุด	ภิกขุขุเตหิ	ด้วยร้อยแห่งภิกษุ ท.
ภิกขุสงฺโฆ	อ.หมู่แห่งภิกษุ	สทฺธิ	กับ
สุตฺตํ	ซึ่งด้าย	วิหาเร	ในวิหาร
ตํ (สุตฺตํ)	(ซึ่งด้าย) นั้น	ยาคุอาทีนิ	มีข้าวต้มเป็นต้น
สุจิปาสเก	ในบ่วงแห่งเข็ม	อนตฺราภตฺเต	ในระหว่างแห่งภัด
มหาโมคคัลลานต- เถโร	อ.พระมหาโมคคัลลანะ ผู้เถระ	มหาชมพูเปสี	ซึ่งขึ้นแห่งหว่าใหญ่
เยน (วตฺถุนา)	(ด้วยวัตถุ) ไต	ปญจสตา	มีร้อยห้าเป็นประมาณ
อตฺโถ	อ.ความต้องการ	ภิกขุ	อ.ภิกษุ ท.
อุปเนนฺโต	น้อมเข้าไปอยู่	ปริกฺขิณํ	สิ้นไปรอบแล้ว
อปิ	แม่	ชาติตุํ	เพื่ออันฉัน, เพื่ออันเคี้ยวกิน
อนฺโตคามิ	สู่ภายในแห่งหมู่บ้าน	สกุโก	อ.ท้าวสักกะ
ปวิสิตฺวา	เข้าไปแล้ว	จีวรกรณญฺจาเน	ในที่ที่เป็นที่กระทำซึ่งจีวร
ภิกฺขิ	ซึ่งภิกษา	ปริภณฺฑํ	ซึ่งการประพรหม
(ทาตุํ)	(เพื่ออันถวาย)	ภูมิ	อ.ภาคพื้น, อ.พื้นแผ่นดิน
โณนฺโต	ดูก่อนท่านผู้เจริญ ท.	อลตฺตกรสรณฺชิตา	(อันบุคคล) ย้อมแล้วด้วยรส แห่งครั้งสด
อยฺยสฺส	ผู้เป็นเจ้า	วีย	ราวกะ
โน	ของเรา ท.	ภิกขุหิ	อันภิกษุ ท.
อนฺรุทฺตเถรสฺส	แก่พระอนฺรุทฺธะผู้เถระ	ปริกฺขตาวเสสานิ	อันเหลือลงจากวัตถุ (อันภิกษุ) ฉ้นแล้ว
กโรนฺโต	ทรงกระทำอยู่, กระทำอยู่	มหาราสี	อ.กองใหญ่
อชฺช	ในวันนี้	เอตฺตกานํ	มีประมาณเท่านี้
อสีติมหาสาวก- ปริวฺโต	ผู้อันพระมหาสาวกแปดสิบ แวดล้อมแล้ว	ภิกฺขุณิ	แก่ภิกษุ ท.

นาม	คำแปล	นาม	คำแปล
กิ (ปิโยชน)	(อ.ประโยชน์) อะไร	ภนฺเต	ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ
เอวํพหุเกหิ	อันมากอย่างนี้	(วจน)	(ครั้นเมื่อคำ)
ยาคุอาทีหิ	มีข้าวต้มเป็นต้น	(ภิกขุหิ)	(อันภิกษุ ท.)
(วตถุหิ)	(ด้วยวัตถุ ท.)	วุตฺเต	กราบทูลแล้ว, กล่าวแล้ว
นनु	มิใช่หรือ	ปน	ก็
ปมาณํ	ซึ่งประมาณ	อนฺรุทฺเธน	อันอนรุทธะ
สลฺลภฺเขตฺวา	กำหนดแล้ว	อาหฺราปิตํ	ให้นํามาแล้ว
เอตฺตํ	มีประมาณเท่านี้	อาม	พระเจ้าข้า
เถวาทกา	อ.ญาติ ท.	มม	ของเรา
อุปฺปจฺจกา	อ.อุปปิฏฐาก ท.	บุตฺโต	บุตร, ผู้เป็นบุตร
จ	ด้วย	เอวรूपํ	มีอย่างนี้เป็นรูป
วตฺตพฺพา	(อันพระอนรุทธเถระ)	หิ	เพราะว่า
	พึงกล่าว	ชีณาสฺวา	อ.พระชีณาสพ ท.
อนฺรุทฺตเถโร	อ.พระอนรุทธะผู้เถระ	ปจฺจยปฺปิสฺสยฺตํ	อันประกอบพร้อมเฉพาะแล้ว
อตฺตโน	ของตน		ด้วยปัจจัย
เถวาทูปฺปจฺจกานํ	แห่งญาติและอุปปิฏฐาก ท.	กถํ	ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าว
พหุภาวํ	ซึ่งความที่- (แห่งญาติและ	อยํ	นี้
	อุปปิฏฐาก ท.) เป็นผู้มาก	ปิณฺฑปาโต	อ.บิณฑบาต
เถวาทูกาโม	ผู้ใคร่เพื่ออัน- (ยังบุคคล)	เทวตานุภาเวน	ด้วยอานุภาพของเทวดา
	-ให้รู้	นิพฺพตฺโต	บังเกิดแล้ว
มณฺเฑ	เห็นจะ	อนฺุสนฺธิ	ซึ่งอนุสนธิ
อถ	ครั้งนั้น	ฆณฺเฑว	สืบต่อแล้ว
เน (ภิกขุ)	(กะภิกษุ ท.) เหล่านั้น	ธมฺมํ	ซึ่งธรรม
ภิกฺขเว	ดูก่อนภิกษุ ท.	เทเสฺนโต	เมื่อทรงแสดง
ปจฺจฉิตฺวา	ตรัสถามแล้ว, ถามแล้ว	อิมํ	นี้

นาม	คำแปล	นาม	คำแปล
ยสฺส	ใด	อาภาเส	ในอากาศ
(บุคคลสฺส)	(ของบุคคล)	อิว	เพียงดัง
อาสวา	อ.อาสวะ ท.	สกุณฺตานํ	ของนก ท.
ปริกฺขีณา	สิ้นไปรอบแล้ว, หหมดสิ้นแล้ว	ปทํ	อ.ร้อยเท้า
อาหาเร	ในเพราะอาหาร	ตสฺส	นั้น
(ตณฺหาทิจฺฉิ- นิสฺสเยหิ)	(ด้วยที่เป็นที่อาศัย[ของสัตว์ ท.]คือตัณหาและทิจฺฉิ ท.)	ทุรณฺวํ	รู้ตามไม่ได้, รู้ตามได้โดยยาก, บอกให้รู้ได้ยาก
อนิสฺสีโต	ผู้ไม่มีการอาศัย (ไม่เกาะติด, ไม่ยึดติด), ผู้ไม่ถูกอาศัย	เทสนาวสานะ	ในกาลเป็นที่สุดลงแห่งเทศนา
สุญฺญโต	ชื่อว่าสุญฺญตะ	พหุ (ชนา)	(อ.ชน ท.) ผู้มาก
อนิมิตฺโต	ชื่อว่าอนิมิตตะ	โสตาปัตติผลาทีนํ	มีโสตาปัตติผลเป็นต้น
วิโมกฺโข	อ.วิโมกข์	(อริยผลานิ)	(ซึ่งอริยผล ท.)
โคจโร	เป็นอารมณ์	อิติ	ดังนี้แล
		นิฏฺฐิตํ	จบแล้ว

ศัพท์กิริยาอาขยาต

อาขยาต	คำแปล	อาขยาต	คำแปล
(วุจฺจเต)	(จะกล่าว)	สมาทเปสิ	ให้ถือเอาด้วยดีแล้ว, ให้ถือเอาแล้ว
กเถสิ	ตรัสแล้ว, กล่าวแล้ว		
ปริเยสตี	ย่อมแสวงหา	อาหริ	นำมาแล้ว
อโหสิ	ได้เป็นแล้ว, ได้มีแล้ว	อสกุขีสุ	ได้อาจแล้ว
ทสฺสตี	จักถวาย, จักให้	อกาสิ	ได้กระทำแล้ว
คณฺหิสฺสตี	จักรับ	อุชฺฌายีสุ	ยกโทษขึ้นแล้ว
ปญฺญายติ	ย่อมปรากฏ	(อตฺถิ)	(มีอยู่)
จเปสิ	วางไว้แล้ว	อาหฺรณ	จงนำมา
ปกุคามิ	หลีกไปแล้ว	สิยฺม	พึงเป็น
นิสีทิ	นั่งแล้ว	กเถถ	ย่อมกล่าว
นิสีทิสฺสุ	นั่งแล้ว	มณฺณถ	ย่อมสำคัญ
วฏฺเฐสิ	กรอแล้ว	วเทติ	ย่อมกล่าว
อาวุณฺนิ	ทรงร้อยแล้ว, ร้อยแล้ว	กเถนฺติ	ย่อมกล่าว
วิจริ	เที่ยวไปแล้ว	อาห	ตรัสแล้ว
คจฺจน	จงไป	ปาปุณฺนิสุ	บรรลุแล้ว

๓. สาระในเรื่อง

[สารธรรมในเรื่อง คาถา และอรรถกถา]

ร่องรอยของผู้สิ้นอาสวะ

“ยสสาสวา ปริกขีณา,
สฺยณโต อนิมิตโต จ
อาภาเสว สกฺขุตาณํ

อาหาเร จ อนิสฺสิตโต,
วิโมกฺโข ยสฺส โคจโร,
ปทนต์สฺส ทุรณฺวํ.

ผู้ใดสิ้นอาสวะแล้ว ไม่ข้องในอาหารด้วยตัณหา

ผู้ใดมีสฺยณุตวิโมกข์ และอนิมิตตวิโมกข์เป็นโคจร

ร่องรอยของผู้นั้นตามได้ยาก เหมือนรอยเท้าของนกในอากาศ

ท่านผู้ใดสิ้นหมองเครื่องดองจิต

ไม่ข้องติดอาศัยในอาหาร

พ้นเพราะว่างไร้นิมิตติดดวงมาน

ความพ้นผ่านทั้งสองครองอารมณ์

อันร่องรอยของท่านนั้นยากรู้

เพราะไม่อยู่ในวิสัยไปสืบสม

เหมือนร่องรอยของนกหกเหินลม

ยากนิยมนรู้ได้เพราะไร้รอย

(จากหนังสือคาถาพระธรรมบทคำกลอน ประพันธ์โดยพระราชกิตติเวที รัชตวณฺโณ)

อาสวะ คือ กิเลสหมักดองอยู่ในจิตใจของสรรพสัตว์ ทำให้มีตัณมถัมภมา ท่านกล่าวไว้ ๔ ประการ คือ

๑. กามาสวะ อาสวะคือกาม

๒. ภวาสวะ อาสวะคือภพ

๓. ทิฏฐาสวะ อาสวะคือทิฏฐิ

๔. อวิชชาสวะ อาสวะคืออวิชชา

กาม คือ ความใคร่ และสิ่งที่น่าใคร่, ภพ คือ ความเป็นและสิ่งที่ เป็น รวมถึงความพอใจในการเกิดเพราะยังเพลินอยู่ในกาม อยากเกิดมาเสพกามอีก ไม่อยากพรากรจิตไปจากกาม, ทิฏฐิ ในที่นี้

หมายถึง มิฉนาทิจูที กล่าวคือความเห็นผิด, ส่วน อวิชา คือ ความไม่รู้ ความมืดบอดต่ออภิสรรค
และอภิสรรค

ทั้ง ๔ ประการ นี้ เป็นอาสวะ กิเลสที่หมักต้องอยู่ในจิตใจของมนุษย์ ยากที่จะทำลายถ่ายถอนได้
ชื่อว่า “ไม่ข้องในอาหารด้วยตัณหา” นั้น พึงทราบอาหาร ๔ อย่าง ก่อน

๑. กวฬิงการาหาร

๒. ผัสสาหาร

๓. มโนสัญเจตนาหาร

๔. วิทยุณาหาร

กวฬิงการาหาร หมายถึง ข้าวและน้ำที่อาศัยบริโภคเลี้ยงร่างกาย

ผัสสาหาร หมายถึง ผัสสะต่าง ๆ เช่น ผัสสะทางตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ

มโนสัญเจตนาหาร หมายถึง ความตั้งใจ ความจงใจ ความหวัง อันช่วยหล่อเลี้ยงจิตใจ
ของมนุษย์ได้

วิทยุณาหาร ความรู้ ความเข้าใจในสิ่งใหม่ ๆ อันทำให้มีความรู้สึกชุ่มชื่น

ที่อธิบายอย่างนี้ เพื่อให้ง่าย ให้คนทั่วไปพอคิดเข้าใจได้

อาหาร ที่กล่าวถึงในที่นี้ หมายถึง กวฬิงการาหาร แต่ประการเดียว คือ ไม่ข้อง ไม่ติดในเรื่อง
อาหารการกิน ไม่ให้รสอาหารครอบงำ ไม่บริโภคด้วยการติดในรส แต่บริโภคด้วยวัตถุประสงค์ว่า
เพื่อให้ร่างกายดำรงอยู่ได้ ไม่ต้องมีทุกข์เวทนาเพราะความหิว

ส่วน วิโมกข์ ๒ ได้อธิบายมาแล้ว ในเรื่องที่ ๓ ของวรรคนี้

บุคคลผู้สิ้นอาสวะ ๔ แล้ว ไม่ติดในอาหาร มีวิโมกข์ ชื่อว่า เป็นผู้มึ่ร่องรอยอันใคร ๆ
ตามหาได้ยาก

เรื่องนี้ พระศาสดาทรงแสดงเมื่อประทับอยู่ที่เวฬุวนาราม เมืองราชคฤห์ ทรงปรารภ
พระอนุรุทธเถระ

(จากหนังสือธรรมบท ทางแห่งความดี เล่ม ๒ หน้า ๑๑๕ เรียบเรียงโดยอาจารย์วศิน อินทสระ)

๔. อัตถโยชนา

[การแปลโดยพยัญชนะและโดยอรรถ]

เรื่องพระอนรุทธเถระ

อนรุทธเถรวตถุ.

อนรุทธเถรวตถุ อ.เรื่องแห่งพระอนรุทธะผู้เถระ (มยา อันข้าพเจ้า วุจฉเต จะกล่าว).

พระศาสดาเมื่อประทับอยู่ในพระเวฬุวัน ทรงปรารภพระอนรุทธเถระ ตรัสพระธรรมเทศนาว่า “ยสฺสาสวา ปริกฺขิณา” เป็นต้น.

“ยสฺสาสวา ปริกฺขิณาติ อิมํ ธมฺมเทสนํ **สตถา** เวฬุวเน **วิหรนฺโต** อนรุทธเถรํ **อารพฺภ** กเถสิ.

สตถา อ.พระศาสดา **วิหรนฺโต** เมื่อประทับอยู่ **เวฬุวเน** ในพระวิหารชื่อว่าเวฬุวัน **อารพฺภ** ทรงปรารภ **อนรุทธเถรํ** ซึ่งพระอนรุทธะผู้เถระ **อาห** ตรัสแล้ว **อิมํ ธมฺมเทสนํ** ซึ่งพระธรรมเทศนา **นี้** **ยสฺสาสวา ปริกฺขิณาสวาทิ** ว่า ยสฺสาสวา ปริกฺขิณา ดังนี้ เป็นต้น.

ความพิสดารว่า ในวันหนึ่ง พระเถระมีจีวรเก่าแล้ว แสวงหาจีวรในที่ทั้งหลาย มีกองหยากเยื่อ เป็นต้น.

เอกสฺมิ **หิ** **ทิวเส** **เถโร** **ชิณฺณจีวโร** **สงฺการกฺฎฐาทีสุ** **จีวรํ** **ปฺริเยสตี.**

หิ ดังจะกล่าวโดยพิสดาร **เอกสฺมิ** **ทิวเส** ในวัน **หนึ่ง** **เถโร** อ.พระเถระ **ชิณฺณจีวโร** ผู้มีจีวร **อันคร่ำคร่าแล้ว** **ปฺริเยสตี** ย่อมแสวงหา **จีวรํ** ซึ่งจีวร (**จฺานิสฺสุ** ในที่ ท.) **สงฺการกฺฎฐาทีสุ** มีกองแห่งหยากเยื่อ เป็นต้น

หญิงภรรยาเก่าของพระเถระนั้น ในอัฐภาพที่ ๓ แต่อัฐภาพนี้ ได้เกิดเป็นเทพธิดาชื่อชาลินี ในดาวดั่งสมภพ.

ตสฺส อีโต ตติเย อุตตมาเว **ปุราณหุติยิกา** ตาวตีสภวเน **นิพพตติตวา** ชาลินี นาม เทวธิดา **อโหสิ**.

ปุราณหุติยิกา อ.ภรรยาเก่า **ตติเย** **อุตตมาเว** ในอัฐภาพที่สาม **อีโต** (**อุตตมาเวโต** แต่อัฐภาพ) นี้ **ตสฺส** (**เถรสฺส** ของพระเถระ) นั้น **นิพพตติตวา** บังเกิดแล้ว **ตาวตีสภวเน** ในภพชื่อว่าดาวดั่งสั **เทวธิดา** เป็นเทพธิดา **ชาลินี** นาม ชื่อว่า ชาลินี **อโหสิ** ได้เป็นแล้ว

นางชาลินีเทพธิดานั้น เห็นพระเถระเที่ยวแสวงหาท่อนผ้าอยู่ ถิ่นผ้าทิพย์ ๓ ผืน ยาว ๑๓ ศอก กว้าง ๔ ศอก แล้ว

สา เถร โฉลกานิ ปริเยสมานํ **ทิสฺวา** เตรสहतถายามานิ จตุหตถวิตุถารานิ ตินฺนิ ทิพพทุสฺसानิ **คเหตุวา** ...

สา (**เทวธิดา** อ.เทพธิดา) นั้น **ทิสฺวา** เห็นแล้ว **เถร** ซึ่งพระเถระ **ปริเยสมานํ** ผู้แสวงหาอยู่ **โฉลกานิ** ซึ่งท่อนผ้า ท. **คเหตุวา** ถือเอาแล้ว **ตินฺนิ** **ทิพพทุสฺसानิ** ซึ่งผ้าอันเป็นทิพย์ ท. สาม **เตรสहतถายามานิ** อันมีศอกสิบสามเป็นส่วนยาว **จตุหตถวิตุถารานิ** อันมีศอกสี่เป็นส่วนกว้าง

คิดว่า “ถ้าเราจักถวายโดยทำนองนี้, พระเถระจักไม่รับ”

“**สจฺหา** อิมินา นีหาเรน **ทสฺสามิ**, **เถโร** น **คณฺทิสฺสตีติ** **จินฺเตตฺวา** ...

จินฺเตตฺวา คิดแล้ว **อิตติ** ว่า **สเจ** ถ้าวว่า **อหํ** อ.เรา **ทสฺสามิ** จักถวาย **อิมินา** **นีหาเรน** โดยทำนอง นี้ **ไซร้**, **เถโร** อ.พระเถระ น **คณฺทิสฺสตีติ** จักไม่รับ **อิตติ** ดังนี้

จึงวางผ้าไว้บนกองหยากเยื่อแห่งหนึ่ง ข้างหน้าของพระเถระนั้น ผู้แสวงหาท่อนผ้าทั้งหลายอยู่ โดยอาการที่เพียงชายผ้าเท่านั้น จะปรากฏได้.

ตสฺส โฉลกานิ ปริเยสมานสฺส ปุโรโต เอกสฺมี สงฺการภูณฺเณ, ยถา เนลํ ทสนตฺมตฺตเมว **ปญฺญาติ**, ตถา **จเปลฺลิ**.

จเปลฺลิ วางไว้แล้ว **เอกสฺมี** **สงฺการภูณฺเณ** ที่กองแห่งหยากเยื่อ แห่งหนึ่ง **ปุโรโต** ข้างหน้า **ตสฺส** (**เถรสฺส** ของพระเถระ) นั้น **ปริเยสมานสฺส** ผู้แสวงหาอยู่ **โฉลกานิ** ซึ่งท่อนผ้า ท., **ยถา** **เนลํ** (**ทิพพทุสฺसानํ**) **ทสนตฺมตฺตเมว** (**วตฺถุ**) **ปญฺญาติ**, **ตถา** โดย- (อ.วัตถุ) สักว่าชายแห่งผ้านั้นเที่ยว (ของผ้าอันเป็นทิพย์ ท.) เหล่านั้น ย่อมปรากฏ โดยประการใด -**ประการนั้น**

พระเถระเที่ยวแสวงหาท่อนผ้าอยู่โดยทางนั้น เห็นชายผ้าของท่อนผ้าเหล่านั้นแล้ว จึงจับที่ชาย
ผ้านั้นนั้นแลหุดมาอยู่ เห็นผ้าทิพย์มีประมาณดังกล่าวแล้ว ถือเอาด้วยคิดว่า “ผ้านี้ เป็นผ้าบังสุกุล
อย่างอุกฤษฏ์หนอ” ดังนี้แล้ว หลีกไป.

เถโร เตน มคเคน โฉลกปริเยสนํ **จรฺนโต** เตสํ ทสนตํ **ทิสฺวา** ตตฺเถว **คเหตฺวา**
อากทฺตมาโน วุตฺตปฺปมาณานิ ทิพฺพทฺตฺตานิ **ทิสฺวา** “อุกฺกฏฺฐปฺสฺสฺสํ วต อิทฺนติ **อาทาย**
ปฏฺกามิ.

เถโร อ.พระเถระ **จรฺนโต** เทียวไปอยู่ **โฉลกปริเยสนํ** สู่ที่เป็นที่แสวงหาซึ่งท่อนผ้า **เตน มคเคน**
โดยหนทาง นั้น **ทิสฺวา** เห็นแล้ว **ทสนตํ** ซึ่งชายแห่งผ้า **เตสํ** (ทิพฺพทฺตฺตานํ ของผ้าอันเป็นทิพย์ ท.) เหล่านั้น
คเหตฺวา จับแล้ว **ตตฺถ เอว** (ทสนเต ที่ชายแห่งผ้า) นั้น นั้นเทียว **อากทฺตมาโน** คร่ำมาอยู่ **ทิสฺวา** เห็นแล้ว
ทิพฺพทฺตฺตานิ ซึ่งผ้าอันเป็นทิพย์ ท. (มยา) **วุตฺตปฺปมาณานิ** อันมีประมาณ- (อันข้าพเจ้า) -กล่าวแล้ว **อาทาย**
ถือเอาแล้ว (จินตเนน ด้วยอันคิด) **อิติ** ว่า **อิทํ** (วตถํ อ.ผ้า) นี้ **อุกฺกฏฺฐปฺสฺสฺสํ วต** เป็นผ้าบังสุกุลอันอุกฤษฏ์
หนอ (โหติ ย่อมเป็น) **อิติ** ดังนี้ **ปฏฺกามิ** หลีกไปแล้ว.

ครั้นในวันทำจีวรของพระเถระนั้น พระศาสดามีภิกษุ ๕๐๐ รูป เป็นบริวาร เสด็จไปวิหาร
ประทับนั่งแล้ว.

อถสฺส จีวรการทิวเส **สตฺถา** ปญฺจสตฺถิกฺขุปริวารโ **วิหารํ** **คณฺตฺวา** **นิสีทิ**.

อถ ครั้นนั้น **จีวรการทิวเส** ในวันเป็นที่กระทำซึ่งจีวร **อถสฺส** (เถรสฺส ของพระเถระ) นั้น
สตฺถา อ.พระศาสดา **ปญฺจสตฺถิกฺขุปริวารโ** ผู้มีภิกษุมิรัยห้าเป็นประมาณเป็นบริวาร **คณฺตฺวา** เสด็จไปแล้ว
วิหารํ สู่วิหาร **นิสีทิ** ประทับนั่งแล้ว

แม้พระเถระผู้ใหญ่ ๘๐ รูป ก็นั่งแล้วอย่างนั้นเหมือนกัน.

อสีติมหาเถราปิ **ตเถว** **นิสีทิสฺสุ**.

อสีติมหาเถราปิ แม้ อ.พระเถระผู้ใหญ่แปดสิบ ท. **นิสีทิสฺสุ** นั่งแล้ว **ตเถว** เหมื่อนอย่างนั้น นั้นเทียว.

พระมหากัสสปะนั่งแล้วตอนตันเพื่อเย็บจีวร, พระสารีบุตรเถระนั่งในท่ามกลาง, พระอานนทเถระนั่งในที่สด.

จีวร ลีฬหะ มหากัสสปเถโร มุเล นิสีทิ, สารีบุตรเถโร มขฌเณ, อานนทเถโร อคเค.

มहाกัสสปเถโร อ.พระมหากัสสปะผู้เถระ นิสีทิ นั่งแล้ว มุเล ที่ต้น, สารีบุตรเถโร อ.พระสารีบุตรผู้เถระ (นิสีทิ นั่งแล้ว) มขฌเณ ในท่ามกลาง, อานนทเถโร อ.พระอานนทผู้เถระ (นิสีทิ นั่งแล้ว) อคเค ที่ปลาย ลีฬหะ เพื่ออันเย็บ จีวร ซึ่งจีวร.

ภิกษุสงฆ์กรอด้าย.

ภิกษุสงฺโฆ สุตตํ ฏฐณฺเฐ.

ภิกษุสงฺโฆ อ.หมู่แห่งภิกษุ ฏฐณฺเฐ กรอแล้ว สุตตํ ซึ่งด้าย

พระศาสดาทรงร้อยด้ายนั้นในบ่วงเข็ม.

ตํ สตุถา สุจิปาสเก อาวุณิ.

สตุถา อ.พระศาสดา อาวุณิ ทรงร้อยแล้ว ตํ (สุตตํ ซึ่งด้าย) นั้น สุจิปาสเก ในบ่วงแห่งเข็ม

พระมหาโมคคัลลานเถระ, ความต้องการด้วยวัตถุใด ๆ มีอยู่, เทียน้ำมันนำวัตถุนั้น ๆ มาแล้ว.

มहाโมคคัลลานเถโร, เยน เยนตฺโถ, ตํ ตํ อุปเนนฺโต วิจริ.

มहाโมคคัลลานเถโร อ.พระมหาโมคคัลลานะผู้เถระ, อุปเนนฺโต วิจริ เทียน- น้ำมันเข้าไปอยู่ -แล้ว เยน เยน (วัตถุนา อตฺถิ), ตํ ตํ (วัตถุ) (ซึ่ง-) อ.ความต้องการ (ด้วยวัตถุ) ไต ไต (มีอยู่), (-วัตถุ) นั้น นั้น.

แม่เทพธิดาเข้าไปสู่ภายในบ้านแล้ว ชักชวนให้รับภิกษาว่า

เทวธิดาปิ อนฺโตคามํ ปวิสิตฺวา * “โณนฺโต อยุยสฺส ฯเปฯ วิหารํ คจฺฉณฺติ

ภิกฺขํ สฺมาทเปสิ.

เทวธิดาปิ แม่ อ.เทพธิดา ปวิสิตฺวา เข้าไปแล้ว อนฺโตคามํ สู่ภายในแห่งหมู่บ้าน (คามมนุสฺเส ยังมนุษย์ในหมู่บ้าน ท.) สฺมาทเปสิ ให้ถือเอาโดยชอบแล้ว ภิกฺขํ ซึ่งภิกษา (วจเนน ด้วยคำ) อิติ ว่า “โณนฺโต อยุยสฺส ฯเปฯ วิหารํ คจฺฉณ” อิติ ดังนี้

“ท่านผู้เจริญทั้งหลาย พระศาสดาทรงทำจีวร แก่พระอนุรุธเถระผู้เป็นเจ้าของเราทั้งหลาย
วันนี้อันพระอสีติมหาสาวกแวดล้อม ประทับนั่งอยู่ในวิหารกับภิกษุ ๕๐๐ รูป,

* “โกนโต อยยสฺส โน อนุรุธตเถรสฺส จีวรํ กโรนโต สตถา อชฺช อสีติมหาสาวก-
ปริวฺโต ปญฺจหิ ภิกฺขุสฺสเทหิ สทฺธิ วิหาเร นิสิตฺติ,

โกนโต คุณก่อนท่านผู้เจริญ ท. สตถา อ.พระศาสดา กโรนโต ทรงกระทำอยู่ จีวรํ ซึ่งจีวร
อนุรุธตเถรสฺส แก่พระอนุรุธเถระผู้เถระ อยยสฺส ผู้เป็นเจ้าของ โน ของเรา ท. อสีติมหาสาวกปริวฺโต
ผู้อันพระมหาสาวกแวดล้อมแล้ว นิสิตฺติ ประทับนั่งแล้ว วิหาเร ในวิหาร ปญฺจหิ ภิกฺขุสฺสเทหิ สทฺธิ
กับ ด้วยร้อยแห่งภิกษุ ท. ห้า อชฺช ในวันนี้

พวกท่านจงถือข้าวยาคุเป็นต้นไปวิหาร.”

ยาคุอาทีนิ อาทาย วิหารํ คจฺฉณ. *

(ตุมเห อ.ท่าน ท.) อาทาย ถือเอาแล้ว (วตฺถุณี ซึ่งวตฺถุ ท.) ยาคุอาทีนิ มีข้าวต้มเป็นต้น
คจฺฉณ จงไป วิหารํ สูวิหาร

แม้พระมหาโมคคัลลานเถระ นำขึ้นชมพูใหญ่มาแล้วในระหว่างภัตร.

มหาโมคคัลลานตเถโรปิ อนฺตรภตฺเต มหาชมพูเปสึ อาหริ.

มหาโมคคัลลานตเถโรปิ แม้ อ.พระมหาโมคคัลลานะผู้เถระ อาหริ นำมาแล้ว มหาชมพูเปสึ ซึ่งขึ้น
แห่งหัวใหญ่ อนฺตรภตฺเต ในระหว่างแห่งภัต

ภิกษุ ๕๐๐ รูป ไม่อาจเพื่อขอขบฉันให้หมดได้.

ปญฺจสตา ภิกฺขุ ปริกฺขิณํ ขาทิตฺตํ นาสภฺขิสฺส.

ภิกฺขุ อ.ภิกษุ ท. ปญฺจสตา ผู้มีร้อยห้าเป็นประมาณ น อสภฺขิสฺส ไม่ได้อาจแล้ว ขาทิตฺตํ เพื่ออันฉัน
(กตฺวา กระทำ) ปริกฺขิณํ ให้เป็นของสิ้นไปรอบแล้ว

ท้าวสักกะได้ทรงทำการประพรมในที่เป็นที่กระทำจีวร.

สภฺโก จีวรกรรมฐานเณ ปริภณฺทมาสิ.

สภฺโก อ.ท้าวสักกะ อภาสสิ ได้ทรงกระทำแล้ว ปริภณฺท ซึ่งการประพรม จีวรกรรมฐานเณ ในที่ที่เป็นที่
กระทำซึ่งจีวร

พื้นแผ่นดินได้เป็นราวกะว้าย้อมด้วยน้ำครั่ง.

ภูมิ อลตตกรสรณชิตา **วีย** **อโหสิ**.

ภูมิ อ.ภาคพื้น (ปุคฺคเลน) อลตตกรสรณชิตา **วีย** เป็นราวกะว้าย้อมแล้วด้วยรสแห่งครั้งสด **อโหสิ** ได้เป็นแล้ว

กองใหญ่แห่งข้าวยาคุ ของควรเคี้ยว และภัตร อันภิกษุทั้งหลายฉันเหลือ ได้มีแล้ว.

ภิกษุ ปริภุตดาวเสสานิ ยาคุชชกภตตานิ **มหาราสิ** **อโหสิ**.

มหาราสิ อ.กองใหญ่ ยาคุชชกภตตานิ แห่งข้าวต้มและวัตถุอันบุคคลพึงเคี้ยวและข้าวสวย ท.

ภิกษุ ปริภุตดาวเสสานิ อันเหลือลงจากวัตถุ- อันภิกษุ ท. -ฉันแล้ว **อโหสิ** ได้มีแล้ว

ภิกษุทั้งหลายโพนทนาว่า

ภิกษุ **อุชฌายีสุ** * “เอตตกานํ ภิกษุณํ ๆเปฯ ฌาเปตฺกามา มณฺเฑติ.

ภิกษุ อ.ภิกษุ ท. **อุชฌายีสุ** ยกโทษขึ้นแล้ว **อติ** ว่า “เอตตกานํ ภิกษุณํ ๆเปฯ ฌาเปตฺกามา มณฺเฑ” **อติ** ดังนี้

ประโยชน์อะไร ? ของภิกษุมีประมาณเท่านี้ ด้วยข้าวยาคุเป็นต้น อันมากอย่างนี้,

* **เอตตกานํ ภิกษุณํ** **กิ** **เอวํพหุเกหิ** ยาคุอาทีหิ,

กิ (ประโยชน์ อ.ประโยชน์) อะไร (วัตถุ ด้วยวัตถุ ท.) ยาคุอาทีหิ มีข้าวต้มเป็นต้น **เอวํพหุเกหิ** อันมากอย่างนี้ (อติ มีอยู่) **ภิกษุณํ** แก่ภิกษุ ท. **เอตตกานํ** ผู้มีประมาณเท่านี้

ญาติและอุปัฏฐาก อันพระอนุรุธเถระกำหนดประมาณแล้ว พึงพูดว่า ‘พวกท่านจงนำวัตถุ ซึ่งมีประมาณเท่านี้มา’ มิใช่หรือ ?

นनु นาม ปมาณิ **สลลฺกเขตฺวา** ‘เอตตกณฺณนาม อารกฺคาติ **ฌาตกา** **จ** **อุปฏฺฐากา** **จ** **วตฺตพฺพา** **สิยํ**.

ฌาตกา **จ** อ.ญาติ ท. ด้วย **อุปฏฐากา** **จ** อ.อุปัฏฐาก ท. ด้วย (อนุรุธเถระ) ปมาณิ **สลลฺกเขตฺวา** **วตฺตพฺพา** เป็นผู้- (อันพระอนุรุธเถระ) กำหนดแล้ว ซึ่งประมาณ พึงกล่าว **อติ** ว่า (ตุมเห อ.ท่าน ท.) **อารก** จงนำมา (วัตถุ ซึ่งวัตถุ) **เอตตกํ** **นาม** ชื่อ อันมีประมาณเท่านี้ **อติ** ดังนี้ **สิยํ** พึงเป็น **นनु** **นาม** ชื่อ มิใช่หรือ,

พระอนุรุธเถระ เห็นประสงค์จะให้เข้าใจ ความที่แห่งญาติและอุปฐากของตนมีมาก.

อนุรุธเถโร อตตโน ญาติอุปฐากานํ พหุภาวํ ญาเปตุกาโม มนุญเ.

อนุรุธเถโร อ.พระอนุรุธเถระ (ชเน) ญาเปตุกาโม มนุญเ เห็นจะ เป็นผู้ใคร่เพื่ออัน-
(ยังชน ท.) -ให้รู้ **อตตโน ญาติอุปฐากานํ พหุภาวํ** ซึ่งความที่- แห่งญาติและอุปฐาก ท. ของตน
-เป็นผู้มาก (โหด ย่อมเป็น) **อติ** ดังนี้.

ลำดับนั้น พระศาสดาตรัสถามภิกษุเหล่านั้นว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอพูดอะไรกัน ?”

อถ เน สตถา “ก็ ภิกษเว กเถถาติ **ปุจฉิตวา ...**

อถ ครั้งนั้น **สตถา** อ.พระศาสดา **ปุจฉิตวา** ตรัสถามแล้ว **เน** (ภิกษุ ซึ่งภิกษุ ท.) เหล่านั้น **อติ** ว่า
ภิกษเว ดูก่อนภิกษุ ท. (ตุมเห อ.เธอ ท.) **กเถถ** ย่อมกล่าว **ก็** (วตถุ ซึ่งเรื่อง) อะไร **อติ** ดังนี้

เมื่อภิกษุเหล่านั้นกราบทูลว่า “พูดเรื่องชื่อนี้ พระเจ้าข้า” จึงตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย
ก็พวกเธอสำคัญว่า “ของนี้อันอนุรุธะให้นำมาแล้วหรือ ?”

“ภนเต อิทนนามาติ วุตเต, “ก็ ปน **ตุมเห** ภิกษเว ‘**อิทํ** อนุรุธเณ **อาหาราปีตุนติ**
มณฺณถ. * ”

(วจน ครั้นเมื่อคำ) **อติ** ว่า **ภนเต** ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ (มย อ.ข้าพระองค์ ท. **กเถถ** ย่อมกล่าว
วตถุ ซึ่งเรื่อง) **อิทํ** นาม ชื่อ นี้ **อติ** ดังนี้ (เตหิ ภิกษุหิ อ.ภิกษุ ท. เหล่านั้น) **วุตเต** กราบทูลแล้ว,
(วตวา ตรัสแล้ว) **อติ** ว่า **ภิกษเว** ดูก่อนภิกษุ ท. **ปน** ก็ **ตุมเห** อ.เธอ ท. **มณฺณถ** ย่อมสำคัญ **อติ** ว่า
อิทํ (วตถุ อ.วัตถุ) นี้ **อนุรุธเณ** อันอนุรุธะ **อาหาราปีตํ** ให้นำมาแล้ว **อติ** ดังนี้ ก็ หรือ

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า “อย่างนั้น พระเจ้าข้า”

“**อาม ภนตติ.**

(เต ภิกษุ อ.ภิกษุ ท. เหล่านั้น **อาหํสุ** กราบทูลแล้ว) **อติ** ว่า **ภนเต** ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ
อาม พระเจ้าข้า (เอว อ.อย่างนั้น) **อติ** ดังนี้

พระศาสดาตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย อนรุทธะผู้บุตรของเรา ไม่กล่าวถ้อยคำเห็นปานนั้น, แท้จริง พระชีณาสพทั้งหลาย ย่อมไม่กล่าวกถาปฏิสังยุตด้วยปัจจัย, ก็บิณฑบาตนี้เกิดแล้ว ด้วยอานุภาพของเทวดา” เมื่อจะทรงสืบบอนุสนธิแสดงธรรม ตรัสพระคาถานี้ว่า :-

“น ภิกขเว มม ปุตุโต **อนรุทโธ** เอวรूपิ **วเทติ**, น हि **ชีณาสวา** ปจฺจยปฏิสํยุตฺตํ **กถํ**
กเถนติ, อयํ ปน **ปิณฑปาโต** เทวตานุกาเวน **นิพพตฺโตติ** **อนุสนธิ** **ขมฺเหตฺวา** **ธมฺมํ** **เทเสนโต**
อิมํ **คาถมาห**

(สตถา อ.พระศาสดา **วตฺวา** ตรัสแล้ว) **อิติ** ว่า **ภิกขเว** ดูก่อนภิกษุ ท. **อนรุทโธ** อ.อนรุทธะ **ปุตุโต** ผู้เป็นบุตร **มม** ของเรา **วเทติ** ย่อมกล่าว (วจนํ ซึ่งคำ) **เอวรूपิ** อันมีอย่างนี้เป็นรูป **น** หามิได้, **हि** เพราะว่า **ชีณาสวา** อ.พระชีณาสพ ท. **กเถนติ** ย่อมกล่าว **กถํ** ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าว **ปจฺจยปฏิสํยุตฺตํ** อันประกอบพร้อมเฉพาะแล้วด้วยปัจจัย **น** หามิได้, **ปน** ก็ **อयํ** **ปิณฑปาโต** อ.บิณฑบาต **นิ** **นิพพตฺโตติ** บังเกิดแล้ว **เทวตานุกาเวน** ด้วยอานุภาพของเทวดา **อิติ** ดังนี้ **อนุสนธิ** **ขมฺเหตฺวา** **ธมฺมํ** **เทเสนโต** เมื่อทรง- สืบท่อซึ่งอนุสนธิ -แสดง ซึ่งธรรม **อาห** ตรัสแล้ว **อิมํ** **คาถํ** ซึ่งพระคาถา **น** **อิติ** ว่า

“อาสวะทั้งหลาย ของบุคคลใดสิ้นแล้ว, บุคคลใด ไม่อาศัยแล้วในอาหาร,

“ยสฺสาสวา **ปริกฺขิณา**, **อาหาเร** **จ** **อนิสฺสิต***,

อาสวา อ.อาสวะ ท. **ยสฺส** (บุคคลสฺส ของบุคคล) ใด **ปริกฺขิณา** สิ้นไปรอบแล้ว, **จ** **อนิง** **โย** (บุคคล โย อ.บุคคล) ใด **อนิสฺสิต** ผู้ไม่มีการอาศัย (ไม่มีการยึดติด) **อาหาเร** ในอาหาร (ตณฺหาทิฏฺฐินิสฺสเยหิ ด้วยที่อาศัย[ของสัตว์ ท.]คือตัณหาและทิฏฐิ ท.)

และสุญญตวิโมกข์ อนิมิตตวิโมกข์ เป็นโคจรของบุคคลใด,

สุญฺญโต **อนิมิตโต** **จ** **วิโมกฺโข** **ยสฺส** **โคจโร**,

วิโมกฺโข อ.วิโมกข์ **สุญฺญโต** (จ) ชื่อว่า สุญญตะ (ด้วย) **อนิมิตโต** **จ** ชื่อว่า อนิมิตตะ ด้วย **โคจโร** เป็นอารมณ์ **ยสฺส** (บุคคลสฺส ของบุคคล) ใด (โหติ ย่อมเป็น)

* (ตณฺหาทิฏฺฐินิสฺสเยหิ) **อนิสฺสิต** แปลได้สองนัย คือ ถ้า **อนิสฺสิต** เป็นภาวสาธนะ (ลบภาวะ) แปลว่า ผู้ไม่มีการอาศัย (ด้วยที่อาศัย[ของสัตว์ ท.]คือตัณหาและทิฏฐิ ท.) และถ้า **อนิสฺสิต** เป็นกัมมสาธนะ (ลบภาวะ) แปลว่า ผู้ไม่มีความเป็นแห่งบุคคลผู้- (อันที่อาศัย[ของสัตว์ ท.]คือตัณหาและทิฏฐิ ท.) -อาศัย

ร่อยรอยของบุคคลนั้น ๆ รู้ได้ยาก เหมือนรอยของนกทั้งหลายในอากาศ ฉะนั้น.”

อากาศเสว สกุนตานํ

ปทนต์ส* ทุรณวยนติ.

ปทํ อ.รอยเท้า ตสฺส (บุคคลสฺส ของบุคคล) นันํ ทุรณวยํ เป็นรอยเท้าอันบุคคลรู้ตาม
ไม่ได้ โหติ ย่อมเป็น อากาศ สกุนตานํ (ปทํ บุคคลเลน ทุรณวยํ) อิว เพียงดัง (อ.รอยเท้า) ของนก ท.
ในอากาศ (อัน- อันบุคคล -รู้ตามไม่ได้) อิติ ดังนี้

* ฉบับฉฐฐสังคายนา ใช้เป็น ปทํ ตสฺส

[แก้อรธ]

บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า ยสฺสาสวา ความว่า อาสวะ ๔ ของบุคคลใด ล้วนแล้ว.

บาทพระคาถาว่า อาหาเร จ อนิสฺสํโต ความว่า ผู้ไม่มีการอาศัยในอาหาร ด้วยที่อาศัย[ของ
สัตว์ทั้งหลาย]คือตัณหาและทิฏฐิ (ผู้ไม่เห็นแก่กิน)

[อีกนัยหนึ่ง ผู้ไม่มีความเป็นผู้อันที่อาศัย[ของสัตว์ทั้งหลาย]คือตัณหาและทิฏฐิอาศัย]

บาทพระคาถาว่า ปทนต์สฺส ทุรณวยํ ความว่า อันบุคคลไม่อาจเพื่อจะรู้รอยของนกทั้งหลาย
ซึ่งไปในอากาศว่า “นกทั้งหลายเหยียบด้วยเท้าในที่นี้บินไปแล้ว, กระแทกที่นี้ด้วยอกบินไปแล้ว, ที่นี้
ด้วยศีรษะ, ที่นี้ด้วยปีกทั้ง ๒ ฉันใด, อันใคร ๆ ก็ไม่อาจเพื่อบัญญัติซึ่งรอยของภิกษุผู้เห็นปานนี้
โดยนัยเป็นต้นว่า “ภิกษุนี้ไปแล้วโดยทางนรก หรือไปแล้วโดยทางดิรัจฉานกำเนิด” ฉะนั้น
เหมือนกัน.

ในเวลาจบเทศนา ชนเป็นอันมาก บรรลุอริยผลทั้งหลาย มีโสดาปัตติผลเป็นต้น ดังนี้แล.

เทศนาวसानะ พหุ โสตาปัตติผลาทีนิ ปาปุณฺณิสฺสตี.

เทศนาวसानะ ในกาลเป็นที่สุดลงแห่งเทศนา พหุ (ชนา) (อ.ชน ท.) ผู้มาก ปาปุณฺณิสฺส บรรลุแล้ว
(อริยผลานิ ซึ่งอริยผล ท.) โสตาปัตติผลาทีนิ มีโสดาปัตติผลเป็นต้น อิติ ดังนี้แล

เรื่องพระอนุรุทธเถระ จบ.

อนุรุทธเถรวตฺถ.

อนุรุทธเถรวตฺถ อ.เรื่องแห่งพระอนุรุทธะผู้เถระ (นิฎฐิตํ จบแล้ว).

๕. อ่าน สวด พุท บาลี

[ฝึกอ่าน สวด พุท บาลี ในเรื่อง ให้ถูกอักขระวิธี สำเนียง ทำนอง]

อนรุทธเถรวัตถุ.

“ยสสาสวา ปริกชีณาติ อิมํ ธมฺมเทสนํ สตถา เวฬุเน วิหรนฺโต อนรุทธเถโร อารพภกเถสิ.

เอกสมิํ หิ ทิวเส เถโร ชินฺณจิวโร สงการภูฏาทีสุ จิวโร ปริเยสตี. ตสฺส อีโต ตติเย
อตตภาเว ปุราณหุติยิกา ตาวตีสมวเน นิพพตติตฺวา ชาลินี นาม เทวธิดา อโหสิ. सा गर्
जोलकानि परिเยमानं तिसुवा त्रेसहतथायामानि जटुहतवित्थारानि तीणि तिप्पพुसฺसानि कहेत्वा
“สจํา อิมินา นีหาเรน ทสฺสามิ, เถโร น คณฺหิสฺสตีติ จินฺเตตฺวา ตสฺส จोलकानि परिเยमानสฺส
ปุโรโต เอกสมิํ สงการภูฏ, ยถา เนสํ ทสนฺตมตฺตเมว ปญฺญาयตี, ตถา จเปสิ. เถโร เตन มคฺเคน
jolapariyesanं जर्णतो तेसं तस्सन्तं तिसुवा तत्तएव कहेत्वा आकथम्मानो वृत्तपुमानानि
तिप्पพुसฺसानि तिसुवा “अकगुञ्जपुङ्गुलं वत्ति इत्थन्ति आथाय पकगामि. अत्थस्स जिवरणทิวเส
สत्ถา पญจसत्तिकुप्परिवारो विहारं कन्त्वा निसिทธิ. อสีติมหาเถराปิ तएव निसिทธิ. จิวโร สิพเพตุ
มหากสฺสปตฺเถโร मुले निसिทธิ, สารिपुत्तตฺเถโร มชฺเฌ, आनन्धतฺเถโร अक्के. गिक्खुसङ्खे सुत्तं
वग्गुत्थे. तं सत्ถा सुजिपासके आहुन्ति. महाभक्कलान्तएव, येन येनत्थे, तं तं उपเนन्तो विज्जि.
เทวธิดापि อนฺโตคามं ปวิสิต्वा “โณโต ออยยสฺส โน อนรุทธเถรสฺส จิวโร กโรนฺโต สत्ถา อชช
อสีติมหาสาวกปริวฺโต ปญฺจหิ गिक्खुसत्तेहि सत्थे विहाเร निसिทธิ, याकुอาทีนิจิ आथाय विहारं कज्जलाति
गिक्खं समापेसि. महाभक्कलान्तएवोपि अनन्तरागतเต महाचम्पเปสि आหริ. पญจस्ता गिक्खु
परिकชีन्ना ขาติตุํ नाสกขีสุ. สกโก จิวรกรณญฺจาเน परिภณฺทมกาสि. ภูมิ อลตตกรสรณฺชิตา วิย
อโหสิ. गिक्खुहि परिภุตतावเสसानं याकुชชกगतानं महारासि อโหสิ. गिक्खु अชम्मायीสุ “ऐतत्तगानं
गिक्खुन् गि ओवพुगेहि याकुอาทีहि, ननु नाम ปमानं สलลเกत्त्वा ‘ऐतत्तกนฺนาม आहरणाति
वात्तกา ज उपगฺจากा ज वत्तพुพา สีญ, อนรุทธเถโร อตฺตโน ภาติอุปगฺจากานं พุทฺธาว
वापेतฺกामो मण्णेतฺติ. अह ने सत्था “กิ गिक्खवे गเถणाติ ปุจฺจิตฺวา, “ภนฺเต इत्थन्नाมาติ

วุดเต, “กั ปน ตุมเห ภิกขเว ‘อิหัง อนรุทฺธเณ อหฺราปิตนฺติ มณฺณเถติ. “น ภิกขเว มม ปุตฺโต อนรุทฺธเณ เอวรูปํ วเทติ, น หิ ขีณาสวา ปจฺจยปฏิสํยุตฺตํ กถํ กเถนฺติ, อยํ ปน ปิณฺฑปาโต เทวตานุกาเวน นิพพตฺโตติ อนุสนฺธี สมฺมุตฺตา ธมฺมํ เทเสนฺโต อิมํ คาถมาห

“ยสฺสาสวา ปริกฺชีณา,
สฺสณฺโตะ อนิมิตฺโต จ
อากาเสว สกฺขนฺตานํ

อาหาเร จ อนิสฺสิโต,
วิโมกฺโข ยสฺส โคจโร,
ปทนต์สส ทฺรณวณฺณติ.

ตตฺถ “ยสฺสาสวาติ: ยสฺส จตฺตาริ อาสวา ปริกฺชีณา. อาหาเร จ อนิสฺสิโตติ อาหารสฺมิญจ ตณฺหาทิฏฺฐินิสฺสเยหิ อนิสฺสิโต. ปทนต์สส ทฺรณวณฺณติ: ยถา อากาเส คจฺจนฺตานํ สกฺขนฺตานํ “อิมสฺมี จาเน ปาเทหิ อุกกมิตฺวา คตา, อิหัง จานํ อูเรน ปหริตฺวา คตา, อิหัง สีเสน อิหัง ปกฺเขหิติน สกฺกา ฌาตุง; เอวเมว เอวรูปสฺส ภิกฺขุโน “นिरยปเทเน วา คโต ติรจฺฉานโยนิปเทเน วาติอาทินา นเยเน ปทํ ปณฺญาเปตุง นาม น สกฺกาติ.

เทสนาวसानะ พหุ โสตาปตฺติผลาทีนํ ปาปฺณิสฺสูติ.

อนรุทฺธตฺถเธรวตฺถ.

๖. ฝึกทำปัญหา

[ปัญหาเก่า (บาลีสันามหลวง) - ปัญหาใหม่ (แบบฝึกหัด)]

จงแปลประโยคต่อไปนี้ โดยพยัญชนะ ให้ถูกต้อง

๑. สา (เทวธิดา) เถรี โจลกานิ ปริเยสมานํ ทิสฺวา เตรสฺสทถายามานิ จตุหตฺถวิถุธารานิ
ตีณิ ทิพฺพทุสฺसानิ คเหตุวา “สจฺหาํ อิมินา นีหาเรณ ทสฺสามิ, เถโร น คณฺหิสฺสตีติ จินฺเตตฺวา
ตสฺส โจลกานิ ปริเยสมานสฺส ปุโรโต เอกสฺมี สงฺการกฺกุณฺเณ, ยถา เนสํ ทสฺนตฺมตฺตเมว ปณฺณายติ,
ตถา จเปสึ.

จงแปลประโยคต่อไปนี้ โดยอรรถ ให้ถูกต้อง

๒. เถโร เตน มคฺเคน โจลกปริเยสนํ จรฺนโต เตสํ ทสฺนตํ ทิสฺวา ตตฺถเวย คเหตุวา
อากทฺธมาโน วุตฺตปฺปมาณานิ ทิพฺพทุสฺसानิ ทิสฺวา “อุกฺกฏฺฐปฺปสุกฺกํ วต อิทฺนติ อาทาย
ปฏฺกามิ. อถสฺส จีวรการทิวเส สตถา ปณฺจสตภิกฺขุปริวาริ วิหาริ คณฺดฺวา นิสฺสีทิ. อสฺสีติมหาเถราปิ
ตถเวย นิสฺสีทิสฺสุ.